

ПРОФІЛЬ ЕТОЛОГІЧНОГО АВТОПОРТРЕТА У

«ДЕННИКАХ» ПЕТРА СОРОКИ

Любінецька Марія Ігорівна

кандидат філологічних наук, асистент кафедри теорії і методики української та світової літератури, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
liubinetska@tnpu.edu.ua

Мемуарно-автобіографічна проза тяжіє, не оминаючи фактографічності, до художності зображуваного, а особливо до висвітлення внутрішнього життя автора, який по-різному декларує концепцію свого погляду на світ. У жанрі щоденника така концепція найбільшою мірою втілюється в автопортреті – у цілісній множинності описів автором своїх зовнішніх (фізичних) та внутрішніх (психологічних) характеристик. Серед окреслених літературознавцями двох видів автопортрета (прозопографічний й етологічний) у «Денниках» Петра Сороки домінує етологічний, тобто такий, який знайомить «всеїдного читача» із його роздумами, сумнівами, «муками». Прозопографічний автопортрет простежуємо у «Денниках» досить рідко.

Етологічний портрет органічно входить у специфічний наративний дискурс «Денників» Петра Сороки і формує пафос щирості, відкритості, бажання діалогу без масок й іпостасей тощо. У «Денниках» письменник чітко уявляє реципієнта, до якого апелює в щоденниках, і робить *«все, аби свого читача не втратити і не розчарувати»*. Ба більше: він просить сповістити його про те, чи серед сотень записів він, тобто читач, не знайшов чогось такого, що відгукнулося в його серці. Бо знайти «своїх людей» – не так просто. Коли ж це стається, то тільки з волі Творця. Глибину мислення Петра Сороки неможливо належно відчитувати поза християнським контекстом. Усі елементи стилю «Денників» підкреслюють стремління автора по вертикалі – до Всевишнього.

Наративний текст, інкрустований штрихами етологічного портрета, єднає в собі вірші і прозу, об'єктивні факти і суб'єктивно-відсторонені міркування стосовно літератури, людей і загалом стосовно життя. Петро Сорока у своїх

інтроверсійних денниках постає триєдиним: як автор, наратор, персонаж, органічно поєднуючи конкретне й узагальнене, реальне й уявне бачення навколишнього світу. Тут він розмовляє з далекими і близькими, живими й неживими класиками, з природою, книгами і янголами. Петро Сорока милується світом, не втрачає здатності дивуватися і захоплюватися ним, що дозволяє з точністю стверджувати, що наскрізним стержнем авторського наративу є *любов*.

«Денники» демонструють найрізномаїтішу палітру почуттів, не оминаючи ніяких барв. Автор часто відчуває роздвоєння, непевність, невизначеність, біль фізичний і душевний, який все-таки загартовує його дух. Він по-філософськи розмірковує про сенс життя і його скороплинність, про справжні цінності і щоденну мудрість. Петро Сорока апелює до свого читача, намагаючись застерегти від різних пасток, через які довелося пройти самому. «Денники» – це сповідь перед людьми і перед Богом, яка приваблює відвертістю, лаконічністю, сконцентрованою думкою, естетикою. Вони поетапно привідкривають перед читачем еволюцію характеру автора, його звички, психологічні стани і, що найважливіше, найрізноманітніші нюансування душі. Звідси етологічний портрет Петра Сороки допомагає йому «зібрати себе», за М. Бахтіним, у щось велике і «завершене», щось таке, що його навіть найталановитішій людині іноді «завершувати» досить нелегко.

Список використаних джерел

1. Сорока Петро. Денники (2004–2005). Тернопіль: ПП Сорока, 2006. 362 с.
2. Сорока П. Денники. Жезл і посох. *Кур'єр Кривбасу*. Січень-лютий 2013. С. 76-132.
3. Сорока П. Перед незримим віттарем: Денники. Тернопіль: ПП Сорока, 2008. 300 с.
4. Черкашина Т. Ю. Мемуарно-автобіографічна проза ХХ століття: українська візія. Харків: Факт, 2014. 377 с.